

LÜHIKROONIKA

2. detsembril 2022 peeti Tallinna Kirjanduskeskuse Tammsaare muuseumi 17. sügiskonverents „Kui seda metsa ees ei oleks? Metsa kuvand eesti kirjanduses“.

Esinesid Valdur Mikita, Madis Arukask, Sirly Hiiemäe, Elo Lindsalu, Mare Müürsepp, Annika Aus, Maarja Vaino ja Aarne Ruben.

2. detsembril toimus Tallinna Ülikoolis VIII teaduskeele konverents. Peep Nemvalts kõneles oma avasõnavõttus Eesti teaduskeelest teadmusühiskonna alustalana. Ettekannetega esinesid Jakob Kübarsepp, Priit Kulu („Eestikeelne terminivara materjalitehnikas ja selle rakendusi“), Helin Puksand („Õppeterminid üliõpilastöötödes“), Jaan Alver, Lehte Alver („Eesti-inglise-eesti majandustekstide oskuse sõnavarast ja tõlkeprobleemidest“), Leif Kalev („Erialase mõisteruumi korrastamine ja arendamine: poliitika ja valitsemise sõnastiku kogemus“), Gerhard Lock („Mitmekeelse teekonna kogemus muusikalise pingel uurimisel ja määratlemisel“).

Nüüdismuusika oskuskeele komisjoni tööst andis ülevaate Gerhard Locki, Hans-Gunther Locki ja Andrus Kallastu ettekanne. Teaduskeelest doktorandide küsitlusuuringu andmeil kõnelesid Peep Nemvalts, Eva-Liis Roosmaa, Helena Lemendik, Triin Roosalu.

6.–7. detsembril toimus Eesti Kirjandusmuuseumis 15. meditsiiniantropoloogia konverents „Üksindus ja selle varjundid“.

Ettekanded juhatas sisse Austria Paracelsuse Meditsiini Instituudi juhataja Piret Paal („Üksinduse naiselik pale“). Teemade hulka mahtusid hiliskriiside juhtumiuuringud, raskused seoses keerukate terviseprobleemidega, vanadusega seotud hoiakud, uskumused ja abistamismõtte areng lähemate ja kaugemate kultuuride juures, üksinduse väljendamine rahvapärases omaeluloos, ilukirjanduses, teatris. Esinesid folkloristid ja kultuuruurijad Marju Kõivupuu, Mare Kõiva, Reet Hiiemäe, Mall Hiiemäe, Katre Kikas, Piret Voolaid, Eve Annuk, Irina Sedakova (Moskva riiklik ülikool), Ina Shved (Bresti riiklik ülikool) jpt.

9. detsembril peeti Tartus Eesti Akadeemilise Usundiloo Seltsi aastakonverents. Ettekannetega esinesid Ain Riistan („Vaim, hing ja ihu Uues Testamendis”), Roomet Jakapi („Henry More'i hingekäsituse eripärad XVII sajandi filosoofia kontekstis”), Haozhen Li („Šamaanid ja loomavaimud tänapäeva Kirde-Hiinas: rahvausu dünaamika”), Reet Hiiemäe („Hingeloomad eesti nüüdisusundis”), Merili Metsvahi („Hing modernismieelses ja -aegses maailmas rahvalaulude ja konstellatsiooniteooria näitel”) ja Ülo Valk („Kummitavad hinged: tähelepanekuid eesti rahvausundi hingefenomenoloogiast”). Vestlusringis arutati hingeuskumuste üle tänapäeva Eestis.

9. detsembril toimus Kodavere Pärimuskeskuses Palal seminar „Moenasjutuss pajatusseni Kodavere nukana ja mõjal” („Muinasjutust pajatusseni Kodavere kandis ja mujal”). Mall Hiiemäe selgitas, mis on ühist muinasjuttudel ja pajatustel, Kärri Toomeos-Orglaan kõneles sõjast ja sõjameestest Eesti muinasjuttudes. Veel esinesid Urmas Kalla („„Nii kui mõtöld, nii täüdet.” Võrokiilsist jutussist lövvetüq vanasõnaq ja tõõsõq ütelseq”), Astrid Tuisk („Uperpall ja roosiämm. Põhja-Tartumaa mängupärimumest”), Risto Järv („Kodavere rahvajutud KiViKese kogukonnaportalis”), Imre Nõmm ja Ergo-Hart Västriku („Kodavere pajatused tänasel päeval. Tagasivaateid mullustele välitõõdele”).

13. detsembril toimus Pariisis UNESCO peakorteris põliskeelte dekaadi pidulik üritus. Kultuuriprogramm algas liivlaste ainulaadse lindude äratamise lauluga. Aruteluosas esines ka Läti Ülikooli liivi instituudi direktor Valts Ernštreits, kes kõneles põlisrahvaste keelte jaoks digitaalsete ressursside loomisest, jagades liivi instituudi kogemusi.

15.–16. detsembril peeti Eesti Kirjandusmuuseumis 66. Kreutzwaldi päevade konverents „Sõda eesti kultuuris, kirjanduses ja ajaloo”. Peaettekande sõjast Ukrainas ja Euroopa julgeolekust pidas Kalev Stoicescu. Ettekannetega esinesid Anu Raudsepp („Arved Viirlaiu romaani-kangelane Eerik Horm *versus* Eerik Heine – müüt või reaalsus?”), Janika Kronberg („Harri Asi „Pärast plahvatust”. Romaan ja selle lugu”), Marin Laak („Humanismist sõjakirjanduses: Juhan Peegli „Ma langesin esimesel sõjasuvel”), Peeter Kaasik („Uue sõja ootuses – valge laeva motiiv Jaan Roosi päevikutes 1944–1954”), Triinu Ojamaa („Sõjatsensuurist soomepoiste kirjade näitel”), Toivo Kikkas („Eesti sõjakirjasaatjad Vabadussõjas”), Liina-Ly Roos („Laps sõjas ja laps filmis. Soome sõjalaste kujutamise kinoekraanil”), Brigitta Davidjants („Nõukogude võimu muusikalisest kriitikast J.M.K.E. albumi „Külmale maale” näitel”), Aigi Rahi-Tamm („Üleminekud: omast võõraks”), Öne Kepp („Sõjalaulust sõjaluuleni. Ajaloolisi punktiire ja kaasaja märkmeid”), Leena Kurvet-Käosaar („„3 марта отключили и воду.” Sõda Ukrainas igapäevaelu (köver)peeglis”), Eda Kalmre („Sõda ja sõjavägi linnalegendides ja kuulujuttudes”), Aivar Jürgenson („Legend balti naissnaipritest Gruusia-Abhaasia sõjas”), Liisi Laineste, Anastasiya Fiadotava, Sergei Troitski, Guillem Castañar („Meemid sotsiaalmeedias Venemaal Ukraina sõja esimestel kuudel”), Astrid Tuisk („Poiste sõda mängult ja päriselt: mälestused Teise maailmasõja ajast”), Anu Korb („Sõda argielu mälestustes”), Eduard Parhomenko („Materialistliku dialektika kategooriate sünd Suurest Isamaasõjast ja Eesti sovetiseerimisest Mihhail Makarovi mälestustes”), Janet Laidla („Teine maailmasõda, naised ja Tartu ülikool”) ja Anu Kannike („Eesti naisliikumine Saksa okupatsiooni ajal: Kodumajandusamet võitluses kultuurse argielu eest 1941–1944”).

16.–17. detsembril toimus veebinar „Udmurdi traditsiooniline kultuur kaameräläätses”. Korraldasid Udmurdi riikliku ülikooli Udmurdi ajaloo, keele ja kirjanduse instituut ning Eesti Kirjandusmuuseum.

19. detsembril korraldas Underi ja Tuglase Kirjanduskeskus seminari „Dekadentsi mõiste tähendus ja kontekst Nietzsche filosoofias”. Leo Luks analüüsis Friedrich Nietzsche dekadentsikäsitust, püüdes esitada dekadentsi mõiste erinevaid, pealtnäha vastandlikkegi tähendusi hõlmava terviktõlgenduse.

20. jaanuaril 2023 peeti Eesti Kirjandusmuuseumis Jaan Kaplinski päeva „Kaplinski tõlkes ja kirjades”. Esinesid Anne Lange („Tõlkimisest üldiselt – Kaplinski eeskujul”) ja Gili Haimovich („Crafting Kaplinski’s Poetry into Hebrew”). Märt Väljataga kõneles Jaan Kaplinski venekeelsetest hilisluulest, ühtlasi oli see luulekogu „Teiste jõgede taga” esitlus.

25. jaanuaril toimus Tallinnas Hõimuklubi õhtu „Siiski, kes on saamid?”. Soomes on pikaajalise vaidluse keskmes küsimus, kas põlisrahval on õigus määratleda, kes nende hulka kuuluvad. Vestlesid saami aktivist Piibe Aikio ja Soome Instituudi juhataja Hannele Valkeeniemi.

26. jaanuaril Eesti Kirjandusmuuseumis peetud Akadeemilise Rahvaluule Seltsi kõnekoosolekul esines Jüri Metsalu. Ta kõneles teemal „Ajaloolis-kultuurilise väärtusega maastikuobjektid kohalike kaitsealade loomisel: Härgla ja Hagudi”. 2022. aastal kaardistas Metsalu Härgla lubjakivimaardla alal ja sellest 1 km raadiuses ajaloolis-kultuurilise väärtusega maastikuobjekte, et toetada kohaliku kaitseala loomist. Samasugune töö on tänava kavas Hagudi raba alal.

27. jaanuaril toimus Tartu Ülikooli raamatukogus seitsmes terminipäevak. Keskenduti eesti oskuskeele arengu- ja arendamisloole alates selle lätetest kuni ees ootavate aegadeeni. Minevikulise vaate andsid Ene-Margit Tiit ja Reet Kasik (TÜ), olevikku käsitlesid meteoroloogia ja klimatoloogia kaasprofessor Piia Post, Postimehe teadustoimetaja Mariliis Kolk ning Kaitseväe Akadeemia lektor major Mattias Puusepp. Tulevikku püüdsid vaadata kolm esinejat: EKI direktor Arvi Tavast, oskuskeele vajadusi kajastav Ülle Sihver Eesti Maaülikoolist ning riigi visiooni tutvustav Haridus- ja Teadusministeeriumi keelenõunik Sirli Zupping.

30. jaanuaril tähistati Underi ja Tuglase Kirjanduskeskuses Eesti kirjanduse päeva. Mirjam Hinrikus pidas mini-loengu „Mis asi on dekadents? Kõige ägedam kirjandusvorm noorgootidele ja parimad tsitaadid lõpukirjandisse”. Elle-Mari Talivee ja Marin Jänes esinesid ettekandega „Friedebert Tuglas ja Euroopa raudtee”.

6. veebruaril esines Eesti Kirjandusmuuseumi seminaril Reet Hiimäe teemal „Kaitsemaagia tänapäeval: kogumisest ja uurimisest”. Ta pakkus üldistusi tänapäeva kaitsemaagiliste uskumuste trendide kohta ja vaatles seda, millised võiksid olla uurimisväljundid.

10. veebruaril toimus Eesti Kirjandusmuuseumis rahvusvaheline konverents „Koha kultuuriline maine ja mentaalne kaart postimperialaalses vaates”. Tegu oli esimese üritusega EKM-i uuest, kohta filosoofiliselt mõtestavast teadusürituste sarjast, mille eesmärk on mentaalsete kaartide kaudu analüüsida koha kultuurilist mainet. Esinesid Eesti Kirjandusmuuseumi, Tartu Ülikooli jmt teadlased.

13. veebruaril Eesti Kirjandusmuuseumi seminaril pidas Aleksandr Panchenko ingliskeelse ettekande „Ökosüsteemid ja „meeleviirused“ folklooriuuringutes: kas folkloristika vajab memeetikat“. Ettekanne käsitles memeetika ja kultuuri-epidemioloogia rakendatavust tänapäeva folklooriuuringutes.

15. veebruaril peeti Eesti Rahva Muuseumis hõimuklubi õhtu „Soomeugrilaseks kasvatamine / soomeugrilaseks kasvamise“. Anna Venchakova, Dmitry Denisov, Inga Ignatieva ja Nikolai Kuznetsov arutlesid, kuidas anda lastele edasi esivanemate pärandit ja keelt, elades ise kaugel oma tavapärasest kultuurikeskkonnast.

15.–16. veebruaril toimus Eesti Kirjandusmuuseumis Eesti-uuringute Tippkeskuse lõppkonverents „Dialogid Eestiga“. Tippkeskus tegutses EKM-i juures alates 2015. aastast ja lõpetas oma töö k.a 1. märtsil. Esinejad analüüsisid, kuidas suhestuvad humanitaaria tippkeskuse uurimistulemused ühiskonna aktuaalsete temadega. Maciej Janicki (Helsingi ülikool) pidas plenaarettekande „Text similarity computation in large collections of Finnic oral folk poetry“. Ettekannetega esinesid kõigi 12 valdkonna teadlased. Töörühmad olid järgmised: narratiiviuringud, soouuringud, nüüdiskultuuri (sh meedia) uuringud, eetika, keel ja vaimufilosoofia, kirjakultuur ja kirjandusuuringud, biograafika, ajalooliste väljendus- ja kultuuripraktikate uuringud, usundi- ja müüdiuuringud, digitaalhumanitaaria ja keeletehnoloogia, korpuspõhised keele-, kirjandus- ja folklooriuuringud, kõne- ja muusikauuringud ning migratsiooni- ja diasporaauuringud.

17. veebruaril tutvustati Tartus Rahvusarhiivis Keele ja Kirjanduse 2023. aasta esimest teemanumbrit „Nõukogude

aja kirjandus- ja kultuurielu“. Kõnelesid koostaja Tõnu Tannberg ja kirjandusteadlane Janika Kronberg. Ühtlasi kuulutati välja ajakirja auhinnad möödunud aasta kaastööde eest. Lühiettekannetega esinesid auhinnasaajad Külli Habicht, Külli Prillop ja Art Leete.

17. veebruaril toimus Uppsalas Ema-keele Seltsi väliskeelepäev. Ettekannetega esinesid Karl Pajusalu („Eesti murrete kujunemine, tasandumine ja taassünd“), Ene Vainik („Muutuv meel – eestikeelsed sõnaassotsiatsioonid 40 aastat hiljem“), Sirlu Zupping („Milliseid lahendusi pakub Eesti keeletehnoloogia“), Meelis Friedenthal („Mesilased, teadus ja tänapäeva kirjandus: kirjaniku vaatepunkt“), Raimo Raag („Kuidas eesti keel Uppsala ülikooli jõudis“), Laura Talvineva („Mitmekeelsus igapäevasuhtluses“), Mari-Liis Korkus („Kuidas teismelised räägivad? Sissevaade rootsi-eesti kakskeelsete keelekasutusse“), Geda Paulsen ja Eva Velsker („Eesti keel Uppsala ülikoolis: olevik ja tulevik“).

17. veebruaril tutvustati Tallinnas Eesti Keele Instituudis ÖS-i ja EKI teatmiku koostamise tegevuskava. Ülevaate andsid haridus- ja teadusminister Tõnis Lukas ning EKI direktor Arvi Tavast.

17.–18. veebruaril tähistati konverentsiga Tartu Ülikooli Narva kolledžis Ungari rahvusluuletaja Sándor Petőfi 200. sünniaastapäeva. Ettekannetega esinesid osavõtjad nii kohapeal kui ka veebis. Petőfi kirjandusmuuseumi esindajad Budapestist Anna Magyary, Diána Mónika Sóki, Eszter Molnár ja Andrea Borbás andsid ülevaate näituste kaasajastamise võimalustest (nt rändnäitus bussis, mis viib Petőfit tutvustava väljapaneku igasse Ungari maanurka), János Tischler (Liszt Institute, Budapest/Tallinn) rääkis Petőfi retseptioonist XX sajandil, István Hazay (Wien/Baden)

Petõfi loomingu vastuvõtust saksakeelses Euroopas. Piret Norviku (Tallinn) ja Maris Saagpaku (TLÜ) ettekanded olid pühendatud Petõfi luule tõlgetele ja tõlkijatele eesti keeles. Irene Wichmann (Helsingi) tutvustas Petõfi luule soome keelde tõlkijaid ja tõlkeid, Laili Sakijeva (Riia) Petõfi loomingu läti keeles, Patrik Šenkár (Komárno, Slovakkia) slovaki keeles. Anu Nurk (Tartu) võttis vaatluse alla ungari motiivid eesti luules ning Julianna Lõrincz ja Gábor Lõrincz (Komárno) Petõfi poeesia kujundlike motiivide venekeelsed tõlked. Mare Kõiva (EKM) rääkis vabadusest, kuidas kirjandus mõjutab meie keskkonda, Esa-Jussi Salminen (Soome) vabaduse teemast Kedra Mitrei romaanis „Raske ike”.

20. veebruaril anti Tallinnas Teaduste Akadeemia saalis üle 2022. aasta riiklikud preemiad. F. J. Wiedemanni keeleauhinna pälvis keelekorraldaja ja nimeuurija Peeter Päll. Riikliku teaduspreemia sai keeleteadlane ja folklorist Asta Õim, kes on analüüsinud nii eesti keele sõna- ja väljendivara kui ka tegelenud nende kasutamise ja populariseerimisega.

20. veebruaril peeti Tallinna Ülikoolis emakeelte ja väikeste keelte seminar. Esinesid Viivian Jõemets (HTM), „Emakeelte ja vähemuskeelte õpetamine:

miks, kellele ja kuidas?”), Anna Verschik (TLÜ, „Emakeel, kodukeel, vähemuskeel, pärandkeel – kas alati selge pilt?”), Sulev Iva (TÜ/Võro Instituut, „Võro emakeel elama: seadusse, haridusse, meediasse ja jälle koju tagasi”), Jaak Prozes (Fenno-Ugria Asutus, „Venemaa 2020. aasta rahvaloendus ja uurali rahvad”), Maria Iqbal (TÜ, „Eesti tatarlaste keel(t)e praktikatest ja tatari keele õppe võimalustest”), Anette Ross (Helsingi ülikool, „Roma keel Eestis: keele säilitamine, uurimine ja roma-keelne õpe”), Natalia Ermakov (EKM/Eestimaa Rahvuste Ühendus, „Ersamordva keel: ülevaade ja mõtisklused tuleviku kohta”) ja Nadežda Pšelovodova (Muš Nadii) („Udmurdi keel: kas hobi või elukutse?”).

23. veebruaril korraldas Akadeemiline Rahvaluule Selts Tartus kõnekoosoleku. Arheoloog Heiki Valk pidas ettekande „Miikse Jaanikivi ja jaanipäev läbi aegade”.

27. veebruaril toimunud Eesti Kirjandusmuseumi seminaril esines Tartu Ülikooli vene keele kaasprofessor Anastasiia Ryko. Ta pidas ettekande Pihkva oblasti Neveli vanausuliste keelest. Neveli ümbrusse ilmusid vanausulised XVII sajandi lõpus.